Число 24 (430) рік вид. X. 1 липня 1934 р. Ціна 2 фр. Prix 2 fr.

Париж, неділя, 1 липня 1934 року.

Той, хто уважно стежить за життям нашим на чужині, напевно не проминув звістки в хроніці минулого числа «Тризуба» про перше засідання Шкільної Ради Союзу Українських Еміґрантських Орґанізацій у Франції, що її засновано на внесок Ґенеральної Ради на останньому X-му з'їзді Союзу.

Одним із найближчих завдань нашої еміґрації являється безперечно завдання зберегти себе і фізично, і духовно. Зберегти себе, зміцнити, придбати нові знання і досвід на те, щоб оддати їх в слушний час боротьбі за визволення рідного краю, а по одновленні його державности мати змогу всі свої сили присвятити на служення їй.

Збереження для України нашої молоді, яка народилася і зросла на чужині, її виховання й освіта рідною мовою в рідному дусі являється одною з складових, найповажніших і найтрудніших частин того завдання. Діти бо наші, оточені чужим морем , зростають серед чужих людей, в чужій школі, вчаться чужою мовою і мимоволі, набуваючи потрібні знання, разом з тим піддаються і денаціоналізаційним впливам. Отже перед батьками і всім громадянством в цьому напрямку життя ставить подвійну мету,—так мовити, пасивну і активну: треба зберегти молодь од денаціоналізації і дати їй знання рідної мови, історії, літератури, минулого і сучасного нашої батьківщини. Звідси ясна та велика роля, яку грає рідна школа і національне виховання саме на еміґрації. Але в цьому відношенні ми не маємо нізвідки підтримки і помочі. Ми здані на власні сили й можливості, можемо рахувати тільки на власну самодіяльність, орґанізованість і жертвеність.

Вітаємо ініціятиву нашої еміґрації у Франції упорядкувати цю вельми й вельми поважну справу і ввести її в нормальні береги. Діло конечне, потрібне й корисне. І перед Шкільною Радою стоять великі й одповідальні, трудні завдання.

Те, що провід тією справою знаходиться в енергійних і досвідчених руках такої авторитетної особи, як настоятель Української Православної Парафії у Франції протоієрей І. Бриндзан, який стільки уваги віддає саме вихованню молоді, дає певність, що діло це поставлено на реальний ґрунт.

Але ми разом усім, що є в нашій спроможності, маємо допомогти цим заходам. Це справа всіх нас, всього нашого громадянства.

Шкідлива книга.

Перед нами книжка п. Еріо «Orient», себ-то «Схід» (видання Ашета). Книжка ця являється результатом недавньої подорожі автора через Балкани на Україну і до СССР. Не будемо говорити про те, чого їздив до СССР п. Еріо, не будемо кваліфікувати де-яких його заяв в пресі: все це всім відомо. Скажемо лише, що характер подорожі п. Еріо не міг не накласти печать і на його книжку. Пан Еріо був у червоних гостях в ролі ластівки, що робить весну. Отже, очевидно, книжка не могла бути написана по приказці: «у мене пито, та ще мене й бито». Але краще всього вдаймося до самої книжки. Перші шість частин її присвячені Греції, Болгарії і Туреччині. Є там чимало розумного, високого, може фантастичного і естетичного, але все це нас мало обходить. Тим більше, що і сам п. Еріо пише, що «поспішаю прибути на Україну». Отже, що знає п. Еріо про Україну і чого він там навчився?

Він знає, що Україна є одною з республік Союзу, що колись вона була під Литвою і Польщею, боролася проти татар і турків, виділила з себе козацтво, багато перетерпіла, була вже орґанізованою республікою, коли попрохала протекції у московського царя. Знає він тако-ж, що Катерина II одібрала Україні останні права, що це є країна Мазепи, якого вславив Пушкін, що столиця України була державним центром і центром культури, що Україна гарна і багата, що вона займає перше місце в Союзі. Нарешті п. Еріо знає, що Україну обвинувачено в тому, що в освіті і мистецтві вона тримається націоналістичних ідей, що Академію Наук її недавно через те почищено, що Скрипник мусів застрілитися і що Затонський розпочав війну проти крайности українізації. Відомо п. Еріо тако-ж і те, що Постишев повівся на Україні дуже грізно, бо були атентати і таємна пропаґанда де-яких держав, яка найшла добрий ґрунт серед інтеліґенції. І в Союзі, і закордоном, каже п. Еріо, українське питання дуже дискутується. «Як же не цікавитися країною, яка викликає такі пристрасті?» Та проте п. Еріо відразу показує, як він підходить до українського питання. Навкруги української справи «зав'язалися інтриги, які п. Литвинов, на нашу думку, цілком справедливо викрив». Виходить, що п. Еріо ще не висів на берег України, як вже думає, що країна, яка мала самостійність і б'ється за самостійність, не має права на самостійність, а мусить належати до компетенції п. Литвинова. Пан Еріо для України робить спеціяльне виключення з того правила, що Франція є

покровительницею пригнічених народів. Чи може він думає, що навпаки, Україна пригнічує СССР? Але простуймо за паном Еріо по Україні.

Одеса. З приводу Одеси п. Еріо пише, що вона бачила з 1917 року багато подій, що вона дуже гарна, як місто, і що, не дивлючися на те, що «третина будинків була зруйнована набоями» і що «лише десять років, як велике це місто повернулося до нормального життя під сильною владою», воно добре відбудоване. Що б ще збільшити враження п. Еріо описує хлібну фабрику і колхоз у Балаївці. Розуміється, п. Еріо не розуміє ні одного слова ні одної слов'янської мови і все, що він бачить, пояснюють йому приставлені люде, яких він сам же називає; і чи помічаючи чи не помічаючи, автор передає в книжці не те, що він міг би думати, як би розумів те, що бачив, але те, що йому говорять його офіційні провідники. Вони диктують, а п. Еріо пише: «По-за тим, що селянин бере участь у колхозі, він може задержати свою хату, садок, корови, свині; він розпоряджається вільно своїми продуктами; заборонено мати лише коні і машини і недавно уряд зробив асигнування для того, щоб кожен селянин мав що найменше одну корову. Вільно входити в асоціяцію і вільно з неї виходити. Це мені пояснює Яків Пархомов, був. робітник, голова обласного Одеського Комітету». Розуміється, п. Еріо описує колхоз, який він бачив, в такий спосіб, що коли цей опис прочитають люде, які навіть не знають, де знаходиться Чорне море, то будуть тільки ахкати і охкати. Чого тільки в тому колхозі нема: іригація, радіо, портрети Лєніна, журнал, технична і хемична освіта...

Але в Одесі п. Еріо був не рік і не два, а лише один день, і вже він у Київі. Він нотує, що «Київ лишається центром комерційного, як рівно-ж і інтелєктуального життя. Великий бетоновий двірець; це дійсно обслуга модерної столиці». Згадує п. Еріо далі, що Київ був великим державним центром, що упадав за князів і піднімався за гетьманів, що Софіївська його площа бачила віча і проголошення в 1918 р. Петлюрою незалежности України, а тепер бачить революційні свята. Був п. Еріо і в св. Софії, в Лаврі, чув службу Божу. Кінчає він про Київ так: «Київ тепер належить тим робітникам, зусилля яких наслідувало роботу знаменитої національної української партії (про що саме хоче тут сказати автор, — зрозуміти не можна); тут як і в Одесі боротьба продовжується з 1905 р. Союз націоналістів, Центральна Рада, що хотіла відділити Україну від Росії, була побита совітами; дрібні буржуа і багаті селяне уступилися перед червоними робітниками, не дивлючися на інтервенцію Німеччини і Денікина». Так пояснює своїм читачам п. Еріо українську боротьбу за незалежність. Виходить, що Центральна Рада була бита, не дивлючися на поміч Німеччини і Денікина. Це називається на союзній франко-російській мові «бон каша».

Але далі за п. Еріо! По дорозі з Київа до Харькова большевицький професор Леон Величко пояснює п. Еріо, що Україна посідає обов'язкову школу протягом 7 літ, що вся школа на Україні збудована на повазі до національности, бо, мовляв, ще Лєнін казав, що «кожен нарід має право самоозначення і, коли він хоче,—вийти з союзу». Нотує він тако-ж, що «совіти не хотять націоналістичної політики, але допускають політику національну». Так диктує большевицький професор і так переписує без признаків своєї власної думки п. Еріо. Можливо в свою чергу цілком механично і на віру прочитають все це відповідним способом настроєні читачі, запам'ятають і будуть цим оперувати, як аргументами, «за», поміж наївними і снобами.

Нарешті п. Еріо в столиці совітської України — Харькові. Перше, що йому показують, це фараонівське будівництво, відносно якого він пише, що «я не думаю, що якесь американське місто, навіть таке як Чикаго, розвинулося таким темпом». Після будівництва п. Еріо проречисто описує «комуну злочинних і залишених дітей». Розуміється, ця зразкова інституція викликає ентузіязм лісенського мера: «Я зауважую, що всі двері одчинені. — Ви виліковуєте таким чином злодіїв? — Директор сміється: «При нашому режимі немає крадіжок, бо немає персональної

власности». Очевидно п. Еріо думає і собі одмовитися від власности, бо цілком задовольняється відповіддю тов. директора.

Після «комуни злочинних і залишених дітей» показують п. Еріо в Харькові «Музей, що займається популяризацією принціпів Маркса, Лєніна і Сталіна; він хоронить не лише історичні документи, важливіші декрети революції, але й спогади боротьби українців під царизмом за Шевченка». За цим слідує невеличка характеристика Шевченка і його значіння, більше як революціонера соціяльного, ніж національного, себто цілком в дусі большевицької доґми. Але хоч як ґіди добре пояснювали п. Еріо значіння тих чи инших річей в музеї, але таки не вгледіли,і п. Еріо на прикінці опису музею ушкварив «отсебятину», яка ясно показує його ступінь знання України. Оглядаючи ґалєрею українського малярства і згадавши, що Петрицький подібний до Сезанна, Еріо випалює з приводу пейзажів Шевченка таку фразу: «І меланхолійні акварелі Шевченка, що змальовують безплідні степи, де віє вітер, нагадують їхнім контрастом ці ріжниці, якими українці так пишаються сьогодня». Ніхто не пояснив п. Еріо, що то Шевченко малював не українські степи,але туркестанські... Отаке говорить автор, коли його пером не водять ґіди.

Після музею ґіди показують Еріо фабрику тракторів і він пише: «ми оглядаємо в деталях; машини німецькі або американські; ні одної французької. Орґанізація праці видається прекрасною; персонал молодий, жінки працюють на тих самих операціях, що і чоловіки». «Збірання перевіряється, завдяки апаратам Цейса, до одної десятої мікрона». Розуміється, скільки є браку після перевірки до одної десятої мікрона молодим персоналом, п. Еріо не знає і большевицькі ґіди про це соромливо замовчали...

Але таке писання п. Еріо називає об'єктивним. На прощання в Харькові він нотує ще одну об'єктивність, яку йому підказує на прийнятті сам п. Чубарь: «Що полегшило заведення нашої аґрарної системи, це те, що перед революцією селянин не був власником; в 1861 р. він одержав лише теоретичну власність на землю; в 1905 після аґрарної реформи Столипіна лише невелика меншість одержала землю». Так говорить Чубарь, так пише п. Еріо і таке будуть читати неозброєні об'єктивністю чужинці-читачі.

Але приходить третій день перебування на Україні п. Еріо, і він опиняється на «Дніпрострої». Слідує поетичний, точно уложений ґідами опис ґрандіозности, корисности і міцности ґідростанції. Блага її п. Еріо ілюструє колхозом на острові Хортиця, «звідки пішла байка про біду на Україні». Отже в цьому колхозі завдяки Дніпростроєві «пшениці стільки,що частину полишено».Отаке то бачив п. Еріо на Україні і так, коли судити по книжці п. Еріо, господарюють большевики на Україні.

Отже при всьому бажанні найти щось серйозного і повчаючого в книзі п. Еріо в частині про Україну неможливо, бо вона на 99 відс. зводиться до того, що він під диктат популяризує большевицьке самовихвалювання, а в 1 відс. — власному — він подає смішну спробу говорити щось від себе без найменшого поняття про те, про що мусить говорити.

Властиво це є і характеристика цілої книги. Чи торкається автор Кубані, чи оглядає музей революції в Москві, чи міркує про загальну структуру СССР, його матеріяльну чи інтелєктуальну орґанізацію, чи говорить про результати і еволюцію совітського режиму, — все це має непідфарбований вигляд переказування большевицьких тверджень або власних цілком наївних здогадів. Само собою розуміється, що автор і не пробує внести ніякого критицизму у свій виклад. Для нього «сьогодня російський експеримент зроблений», «можна було осміювати плани, план Сталіна чи план Рузвельта. Сьогодня вони доводять їхню дійсність». Він навіть хоче большевицького етатизму для Франції: «час народам ліберальних доктрин взятися до добровільної дисципліни», «до порядку згідно науці, до порядку замість фантазій політики видумування чи демаґоґічної словесности».

Не знати, як п. Еріо буде оці свої теорії переводити на практиці у

себе. Чи по системі порядку а ля большевик чи по системі вербалізму, — одно можемо після перечитання його книги сказати з певністю, що вона є малокомпентентним і шкідливим вербалізмом, який піддасть духу большевицькій пропаганді і варнякання снобів про динамізм фараонівських режимів.

Чи варто було їздити до СССР, що знайти таке золоте руно?

І. Коселко.

Лист із Варшави

(Загальні збори членів відділу УЦК у Варшаві)

17 червня с. р. відбулися загальні збори членів відділу УЦК у Варшаві. Українське еміграційне вояцтво, жіноцтво, студентство переповнили салю Східнього Інституту, яка все-ж була малою, щоби вигідно вмістити ту кількість членів, що на збори прибула.

Збори відчинив голова тимчасової Управи відділу інж. Я. Танцюра. Місця за президіяльним столом заняли: ґен. П. Шандрук (голова), полк. О. Кмета і полк. О. Вишнівський (заступники голови), сотн. Шило і п. Навроцький (секретарі). На порядку денному зборів було затвердження прийняття 235 нових членів відділу, справоздання Управи відділу, обрання нових орґанів відділу, план діяльности на будуче і т. и. Перед зборами було переведено грошеву збірку на українську школу у Варшаві. Перед входом на салю було вміщено кілька відозв і плакатів з гаслом — «Від рідної школи — до власної держави».

Заслухавши справоздання з діяльности Управи відділу, яка в минулому періоді полягала головно на орґанізації українського еміґраційного громадянства та на несенні матеріяльної допомоги найбіднішим членам колонії, — збори висловили Управі відділу подяку за переведену працю.

До складу нової Управи відділу ввійшли пп. Рибальченко, П. Денисенко, Я. Фартушний, Г. Лазаревський і Канівець. До Ревізійної Комісії — ґен. П. Шандрук, інж. Д. Клєпоцький і інж. О. Чубенко.

Обговорюючи план діяльности відділу на наступний рік, збори висловили низку побажань, скерованих в напрямку активізації культурно-освітньої діяльности серед членів відділу, боротьби з безробіттям в їх рядах і т. и.

Не дивлючися на те, що у Варшаві перебуває досить значна кількість українських орґанізацій — наукових, громадських і грофесійних — широке поле діяльности залишається і для варшавського відділу УЦК, активізація діяльности якого, крім того, в поважних розмірах може облегчити і працю Головної Управи УЦК, головно в тих її ділянках, які були скеровані на задоволення тих чи инших потреб членів варшавської колонії. Загальні збори членів варшавського відділу УЦК винесли, крім того, наступну резолюцію:

«Загальні збори членів відділу Т-ва УЦК у Варшаві, що є найбільшою колонією української політичної еміґрації у Польщі, з почуттям найбільшої сатисфакції констатують відданість всіх членів відділу ідеї безкомпромісової боротьби проти Москви за визволення своєї батьківщини.

«Загальні збори, в глибокім переконанні, що єдиним шляхом до визволення є віра в перемогу і єдність, закликають усі відділи УЦК до витривалости на своїх політичних позиціях та до об'єднання навколо державного проводу Української Народньої Республіки, очоленого Паном Головним Отаманом Андрієм Лівицьким і її законним урядом.

«Загальні збори запевнюють Пана Головного Отамана і уряд, що в кожній хвилині всі члени відділу є до їхньої розпорядимости».

Довго невгаваючими і овоційними оплесками прийняли збори цю резолюцію. І здавалося, що могутнє «слава!» було ще могутнішим сьогодня, коли з далеких ланів батьківщини що-дня надходять все нові і нові сумні і зловорожі чутки.

Треба відмітити той великий ентузіязм, з яким приймало наведену резолюцію наше козацтво, що складає більшість членів відділу, яке не вагаючись клало голови за Україну в минулій війні.*) І. Л.

З міжнароднього життя.

— Симптоми і вказівки.

Літо надійшло, але професійна дипломатія спочинку не має, а навпаки, розвиває дуже активну чинність. Досить перечислити лише кільки видатніших виявів того за останні два-три тижні. У Женеві — Чехословаччина та Румунія визнали СССР de jure, а третя учасниця Малої Антанти ухилилася, у Венеції зустрінулися Мусоліні з Гітлером, Барту поїхав до Букарешту, а на початках липня має бути в Лондоні в гостях у Макдональда; французькі генерали їдуть на схід і на захід, спеціяльний представник Гітлєра побував у Лондоні та в Парижі, Гебельс мав побачення з Пилсудським, Туреччина зачинає розмови про Дарданели, Японія — про Внутрішню Монголію, а до гомону цих подій вриваються нолосні вияви товаришів Литвинова та Радека, — першого в дипломатичних нотах, другого — в офіційній совітській пресі.

Яка причина та яка мета всього отого складного руху? Здогадуватися не треба. Що-дня і майже в кожній газеті можна прочитати, що переживаємо ми час творення великих державних блоків, — одного — франко-совітського, другого — германо-японського, коли не говорити про менші складові їх частини. До останнього часу блоки ті — в иншому переставленні сил — вважали можливим для скорочення звати ревізіоністським та антиревізіоністським, тоб-то що включали до свого складу держави на основі того, за чи проти мирових договорів стояли вони. Тепер виглядає трохи инакше. Справа в тому, що до антиревізіоністського блоку пристала совітська Росія, яка до того перебувала ввесь час у ворожому таборі держав. Це змінило, так мовити, ціле забарвлення блокового об'єднання, бо-ж СССР, як і всяка инша Росія, в складанні мирових договорів жадної участи не приймала, а коли що й дістала від них, то це було різке зменшення її західніх кордонів, од Фінляндії до Бесарабії включно. Стояти на сторожі біля мирових договорів для неї немає жадної рації, бо боронячи їх, вона тим самим боронить і леґалізує вказане зменшення її власних кордонів, яке сталося проти її волі. А в тому СССР виступив на їх оборону, бо має оправданий страх, що коли буде порушений status quo, то в першу чергу це станеться за рахунок території СССР. Цей факт ставить перед антиревізіоністським рухом додаткове складне завдання, бо входить до його мети зараз не лише збереження мирових договорів взагалі, але й забезпечення дальшого існування єдиної і неділимої Росії, в тій чи иншій подобі її.

*) З особливою приємністю підкреслюємо участь у громадському житті рядового нашого козацтва, свідомого своїх обов'язків перед рідним краєм.

Разом з тим слід побажати, щоб варшавський відділ УЦК дав цьому козацтву трохи більше світла, активізував його життя, бо все-ж в масі воно перебуває по-за життям наших орґанізацій. Нашому козацтву треба свого клубу, своєї «Хати козака», деб воно чулося добре, бо Український Клуб, який існує у Варшаві, з його конкурсами жіночих туалетів і т. д., — напевно для козака дорогий і зааристократичний. *Редакція.*

Вказані блоки ще не реалізовані; праця — в току і тих чи инших вислідів її неначеб-то ще немає. Маються лише симптоми і вказівки, дещо з того можна зареґіструвати, хоч і реґіструючи треба ввесь час пам'ятати, що все це не задокументовані факти, а скоріше — припущення.

Взяти хоч би питання франко-совітського аліянсу. Як здається, Франція дуже охоче пішла б на це, гадаючи, що то буде лише історичне повторення виправданого франко-російського союзу. Але на перешкоді стоїть те, що з цим зв'язано не лише забезпечення кордонів СССР в Азії проти Японії, але й західніх кордонів цієї держави. Проти кого? Проти Ґерманії, в першу чергу. Це ще було б можливо для Франції, але европейська опінія говорить, що в цьому випадку Франції довелося б виступити й проти Польщі, а може й проти Румунії, тоб-то проти своїх власних союзників. А це вже не така проста річ. І то тим більше, що як раз з цієї самої причини можна втратити й анґлійське співробітництво в міжнародній площині, яке Франція досі не без рації так високо важила. Французький міністр закордонних справ у Польщі вже був, поїхав пізніше до Букарешту, звідти до Білграду, а незабаром їде до Лондону. Після цієї останньої подорожі щось буде видко, але трудно думати, щоб анґлійці з добрим серцем могли благословити Францію на союз з СССР. Не дурно тов. Радек завчасу вже останніми словами лає в «Известиях» Анґлію з цього приводу.

З другого боку — ґерманський блок. Про те, що погодження Ґерманії й Японії що-до с х і д н і х п р о с т о р і в стало фактом,—документів офіційних не опубліковано жадних, може їх і немає. Але про це погодження говорили на женевських стріхах усі горобці під час останнього засідання Ліґи Націй. Европейська преса запевнює, що якесь погодження в цій справі настало і у Венеції між Ґітлєром та Мусоліні, що про ті самі справи говорив Ґебельс у Варшаві, а Рибентроп у Лондоні. Що це подібно до правди видко знову-ж таки хоч би й з того, що совітська преса, після многолітньої мовчанки про Італію й Мусоліні, тепер як раз знову почала їх лаяти, так, як то вона вміє робити; визвірилися у Москві тако-ж і на Польщу.

Так воно все, чи инакше, не знати добре. Женевські напіводкриті методи міжнародньої політики на сьогодня майже одійшли в непам'ять, а їх місце заступила стара, так звана, таємна дипломатія в глибинах відповідних державних канцелярій, через міністрів, послів чи спеціяльно для того висланих людей. Одно все таки з певністю констатувати можна. Дипломатичною віссю, шкворінем міжнародніх взаємовідносин за останній час стало питання про х в о р у л ю д и н у на Сході Европи. Дипломатія й держави, хочуть вони того чи ні, а мусять вирішити для самих себе і для других альтернативу: чи вони мають боронити є д и н у - н е д і л и м у Р о с і ю, ч и з в а ж и т и с я н а ї ї р о з п о д і л. Бо тільки покінчивши доцільно з цим питанням, можуть вони приступити до упорядкування европейського, світового й свого внутрішнього.

В зв'язку з цією альтернативою стоїть і питання про Україну. Про нього не так то багато в голос говорять, але, як справедливо зауважує Journal de Genève, Україна —

> Це — факт, з яким Европа мусить числитися. Хоче вона того чи не хоче, але український селянин, що бореться з Москвою, поширив у ній свої впливи аж до блакитного столу на набережній Вільсона (улиця в Женеві, де засідає Ліґа Націй), де ця «меншина» в 40 мілійонів не представлена й не може подати свого голосу.

Ми з свого боку до тих слів можемо додати, що отой український селянин впливи свої виявляє не лише в Женеві, а в усіх европейських і навіть в заокеанських столицях, дарма, що позбавлений він офіційного, визнаного de jure дипломатичного представництва.

Observator.

З преси.

На цікаву книжку О. Нідермаєра і Юрія Семенова, яка допіру вийшла в Берліні, — «Die Sowietjunion. Eine geopolitische Problemstellung», звертає увагу російський професор Н. Тимашев в статті «Русское пространство» («Возрожденіе» ч.3307). Особливо інтересні міркування авторів цієї праці, які трактують справу з погляду геополітичного, присвячені господарству:

> «Головна думка цього розділу така. Росія з погляду економичної географії не стільки єдність, скільки комплєкс єдностей; при тому ніде в світі нема такої невідповідности між частинами, як в Росії. Ріжниці між Північним краєм і краєм Закавказьким такі-ж великі, як між Швецією та Італією, то того ці останні ближчі одна до одної, аніж перші, бо їх поєднано морем, а ці поділено суходолом. Коли говорять, що Росія має свою нафту, своє вугілля, то цим говорять дуже мало: бо нафта є на Кавказі, але нема в Сибіру, вугілля є на Україні, але нема його на Уралі, Північ не має хліба, Туркестан позбавлено лісу, Далекий Схід з його рибними багатствами зовсім не має соли, а ввесь Східній Сибір, простір, що вдвічі перевищує Европу, не може прогодуватися своїм власним збіжжам».

З тими поглядами не погоджується вчений рецензент. Він визнає,

> «що російське господарство стоїть зараз далі від єдности, ніж то було до революції»,

але инакше розцінює ролю простору , в якім

> «сила і слабість Росії».

Виступаючи проти думки, що Росія

> «комплєкс частин, які не відповідають одна одній»,

проф. Тимашев висловлює певність, що той самий російський простір, який за комуністичної влади почувається більше, як слабість, перетвориться за російської національної влади в явище позитивне і

> «знову буде, як і був, «русской силой».

До цього оптимістичного для них прогнозу московського вченого і взагалі до цікавого й живого питання — проблєми Росії з погляду гео-політичного, що його порушили відомі статті наших співробітників, професорів М. Славінського і К. Мацієвича, нам доведеться ще повернутися.

У. Т. Г. І.

Продовжується впис на кореспонденційні (позаочні)

фахові курси

пасічництва, оброблення шкіри, радіотехники, практичної фотографії, миловарства, олійництва

Такса за курси: пасічництва — 70 кор. чеськ., инших — 40-45 кч.

Адреса: Ukrajinsky Technicko-Hospodarsky Institut. Podébrady. Tchécoslovaquie.

Хроніка

З життя укр. еміґрації.

У Франції.

— Засідання Ґенеральної Ради. 4 і 17 червня с. р. одбулися два засідання нової Ґенеральної Ради Союзу. На цих засіданнях було прийнято проєкт видати відозву Ґенеральної Ради до громадянства, розібрано біжучі справи по Союзу, намічено програм роботи на ближче майбутнє, прийнято до відома доклад п. М. Ковальського про перше засідання Шкільної Ради, ухвалено вислати п. Никитюка на 23-24 червня до Крезо, де має відбутися урочистість, присвячена пам'яті Головного Отамана С. Петлюри, обговорено проєкти фінансового та економичного характеру, справу співпраці Громад та філій Т-ва б. Вояків та ин. На цих засіданнях обрано заступником голови Ґенеральної Ради п. М. Ковальського, а ґенеральним секретарем — п. В. Никитюка.

Представником Союза в Президії Головної Еміґраційної Ради являється п. М. Шумицький, голова Ґенеральної Ради, якого на 3-ій конференції було обрано до складу Президії Головної Еміґраційної Ради.

— З життя Т-ва б. Вояків Армії УНР у Франції. Т-во на з'їзді французької Федерації. 8, 9, 10 і 11 червня Французька Національна Федерація Інвалідів, Жертв Війни та б. Комбатантів відбувала свій черговий річний з'їзд в Мюльгаузені в деп. Верхній Рейн. Управа Т-ва вислала на з'їзд члена Управи сотн. Казімірчука з прапором Т-ва. Делеґат Т-ва прийняв участь у всіх маніфестаціях з'їзду. Мав він багато балачок з представниками орґанізацій, які приїхали на з'їзд, і сконстатував надзвичайно велике зацікавлення українською справою серед них. Сам з'їзд пройшов дуже жваво, бо справи, на ньому підняті, були дуже актуальними, серед них справи реформи конституції, міжнародне положення то-що.

Як завжди, помимо урочистостей, які супроводять роботу конґресу, було влаштовано кільки екскурсій, а зокрема екскурсія до Кему, де знаходиться колосальна електрична станція, що приводиться в рух турбинами, установленими на Рейні.

— Одзначення почесним дипломом Федерації Франц. Комбатантів п. М. Ковальського, секретаря Т-ва б. Вояків Армії УНР.

Черговий XVII конґрес Національної Французької Федерації Інвалідів, Жертв Війни та б. Комбатантів, до якої є афілійоване наше Т-во б. Вояків Армії УНР у Франції, що відбувся 8-9-10 червня с. р. в Мюльгаузені, постановив п. М. Ковальського, ґенерального секретаря Т-ва, нагородити гоноровим дипломом і надати йому звання почесного члена Національної Французької Федерації.

З великою приємністю оповіщаю про це членів Т-ва б. Вояків Армії УНР у Франції. Цей акт свідчить ще раз про те, що робота Т-ва у Франції знайшла певний відгук, розуміння і прихильність в досягненні нашої національної мети.

Пана М. Ковальського від імени всього Т-ва вітаю з почесним відзначенням і дякую за корисну працю.

Ґен. штабу ґен.-хор.
О. Удовиченко, голова Товариства.

— З життя Української Бібліотеки ім. С. Петлюри в Парижі. За місяць травень с. р. надійшли пожертви грішми від: п. Горолюка (Париж) — 10 фр. замість великодніх поздоровлень, п. А. Пивовара — 10 фр., п. Ілька Батрака (Крезо) — 10, К. Романюка (Крезо) — 10, Укр. Громади в Ґреноблі, збірка на лист ч. 624 — 45 фр., пожертви, складені в читальні Бібліотеки на лист. ч. 384 (покладений в році 1933) — 116.50 фр., збірка в церкві в Парижі 20 травня с.р. під час поминальної служби Божої за спокій душі С. Петлюри — 111.85 фр., від Громади в Шато-де-ля-Форе на лист ч. 659 — 28 фр., збірка підчас X з'їзду Союзу Укр. Еміґрантських Орґанізацій у Франції — 103 фр., від Гуртка у Вілляр-де-Плане на лист ч. 661—50 фр., пожертви на лист ч. 159 під час прилюдного засідання Ради Бібліотеки, присвяченого пам'яті С. Петлюри — 175 фр. Всього від початку року поступило пожертв — 1563 фр. 50 сант.

За цей-же час одержано книги та иніші друки від: п. Makel Paon — 1 кн., В-ва «Новий Час» — 1 кн., Т-ва Допомоги Еміґрантам (Львів) — 1 кн. та 3 чч. ґазети, Т-ва Прихильників Книги в Празі — 1 кн., п. Б. Лотоцького (Париж) — 4 кн., п-ва Гораїних (Париж) — 13 кн., 2 чч. журналів та 2 світлини, Ред. «Тризуба» — 3 кн., пані Кучерявенкової-Козицької (Прага) — 1 кн., п. Хоми Якимчука (Париж) — 4 кн., п. Б. Лазаревського (Париж) — 1 пакет листування, Музичної Накладні «Торбан» у Львові — ноти, 3 зошити, п. І. Вонархи (Ґренобль) — альбом для листівок, конторська книга та ріжні документи й листи, п. Григоріїва (Ґренобль) — 1 кн., п. Одобецького (Ґренобль) — 1 ч. журналу, від п. Токайло й M-elle Bonnemène з Ґреноблю — 6 кн., від п. І. Castagné — 1 кн. й 4 чч. журналі, ввід Ґенеральної Ради Союзу У. Е. О. у Франції — 5 світлин, Л. Янушевича (Прага) — 1 світлина, В-ва «Світ Дитини» у Львові — 1 кн., Громади в Оден-ле-Тиші—1 кн.

Всім жертводавцям і прихильникам Рада Бібліотеки висловлює свою щиру подяку.

— 30-тилітній ювилей літературної та артистичної діяльности Хоми Якимчука. В неділю 10 червня с. р. відбулися в Парижі, орґанізовані Українським Літературним Гуртком, обходини 30-тилітнього ювилею літературної та артистичної діяльности п. Хоми Якимчука.

Урочисте засідання, яке відбулося з цього приводу, відкрив голова Українського Літературного Гуртка п. Борис Лазаревський коротким рефератом про працю п. Якимчука в театрі Балієва «Летучая Мышь» та відмітив глибоке знання п. Якимчуком українських весільних обрядів.

Далі виголосили промови — ґен. Богомолець, п. Ковальський та п. Карбовський.

Потім сам ювилят заспівав кільки пісень та продекламував «Ян Гус» Шевченка. Пан О. Чехівський заспівав «Ой не шуми, луже» під акомпанімент п. Гораїнової, і закінчилася урочистість розказом ювилята про весільні обряди на Україні з демонстрацією ритуальних весільних пісень.

— Ґен. Богомолець, б. голова аґітаційної комісії Чорноморської Ради, працюючи над історичною роботою по українському руху в Чорноморській флоті звертається до всіх бувших співробітників у флоті з проханням відкликнутися та подати можливі відомості на адресу: Monsieur Bogomoletz, 55, rue de La Tour, Paris 16. France.

— Розклад українських націоналістів у Франції. На з'їзді «Народнього Союзу» у Франції, що недавно відбувся, утворилася опозиційна ґрупа з кількох орґанізацій. Ґрупа ця відкололася від «Народнього Союзу» і випустила вже свій «Бюлетень» ч. I, в якому гостро критикує діяльність т. зв. «українських націоналістів».

У Польщі.

— З діяльности Союзу Українок-Еміґранток у Польщі. Свято Матері, влаштоване Союзом, відбулося у Варшаві 26 травня с. р. Розпочалося свято промовою пані М. Лівицької, в якій ораторша торкнулася культу свята матері і ролі жінки у вихованні патріотичної молоді та в творенні громадського й політичного життя. Свою велику промову пані М. Лівицька закінчила характеристикою обов'язків української матері на еміґрації: «Нам, матерям-українкам, — каже пані М. Лівицька, — з подвійною енергією треба дбати про громадське й національне виховання дітей, щоб свідомо стояти на сторожі інтересів своєї батьківщини. Ні на мить не можемо забувати, що наш нарід знаходиться в неволі, і в слушний час покличе наших синів до оборони своїх прав».

Бадьорим і повним віри в майбутнє «Гімном Союзу Українок» у виконанні власного хору Союзу під керовництвом п. О. Стефанівни — розпочато було концертову частину свята. Крім хору, що виконав кілька пісень, з соловим співом виступили пп. П. Дмитрашівна і Т. Мазуркевичева. Надзвичай зворушливими були присвячені матері дитячі деклямації, виконані маленькими Галєю Янчевською і Селенківною.

Увесь програм свята був дуже цікавим і ріжноманітним.

— Загальні збори Союзу Українок-Еміґранток у Польщі відбулися 23 травня с. р. . Після звітів старої Управи з своєї діяльности було обрано нові керуючі орґани Союзу та десять делеґаток на Український Жіночий Конґрес у Станиславові.

Після категоричного відмовлення довголітньої голови Союзу пані Марії Лівицької, на голову обрано було пані Ганну Чуйко-Чикаленкову. На членів Управи обрано: пані О. Лукасевичева — заступниця голови, керуюча гуманітарною секцією, пані М. Шевченкова — секретарка, пані Є. Кметова — скарбник, пані О. Садовська — керуюча господарською секцією, пані Є. Киричкова — керуюча феміністичною секцією, пані Н. Лівицька-Холодна — керуюча культурно-освітньою секцією.

До Ревізійної Комісії обрано: пані С. Лукасевичева — голова, і панії К. Вишнівська та Шайдевичева — члени.

Делеґатки на Український Жіночий Конґрес: панії М. Лівицька та К. Чайківська, що дістали персональні запрошення від Ділового Конґресового Комітету, та панії К. Безручкова, В. Завадська, Г. Чуйко-Чикаленкова, М. Шевченкова, Н. Лівицька-Холодна, О. Садовська, С. Лукасевичева та Є. Кметова.

— З життя корпорації «Запорожжа» у Варшаві. 19 травня с. р. відбувся реферат члена корпорації п. І. Кураха на тему «Життя та літературна творчість Галини Журби».

— Свято волинців. У неділю 13 травня с. р. 2-га Волинська Стрілецька дивізія урочисто обходила свято патрона дивізії св. Юрія та день закінчення незабутнього «Зимового Походу» в запілля ворога, в якому брала участь Волинська дивізія.

Обставини перебування нашого вояцтва на чужині відбилися, звичайно, і на таких урочистостях, як обходження традиційних військових свят. В силу обставин вояцтво розпорошилося по цілому світі, шукаючи зарібку, як політичні еміґранти. Але Українська Станиця в Каліші і в цих обставинах не забуває про дорогі для неї військові свята.

По християнському звичаю та по традиціях війська українського свято розпочалося службою Божою. Після служби Божої в козацькій церкві Св. Покрови в Українській Станиці, ігумен Борис Якубовський в сослуженні диякона Григорія Буня та при участі станичного церковного хору відправив урочистого молебна з многоліттям живим і з «вічною пам'яттю» славетнім во-

линцям, що життя своє віддали за батьківщину.

Прекрасна служба ігумена Бориса та чудовий спів станичного хору створювали незабутню атмосферу.

По службі Божій волинці зфотографувалися, а у старшинському зібранні Станиці відбувся товариський сніданок, під час якого палка промова командира волинців ґен.-хор. О. Загродського на честь вождя Армії Пана Головного Отамана Андрія Лівицького та міністра військових справ ще більше піднесла настрій волинців. Могуче «слава» на честь Пана Головного Отамана було відповіддю волинців на промову їх командира.

До офіційної частини свята слід ще віднести привітання присутніх на святі гостей та силу привітань, які було зачитано.

Волинці, що перебувають далеко від Калішського осередку і не були присутні на святі, поспішили поздоровити листовно з святом свого командира ґен. Загродського.

В спогадах про минуле, в мріях про майбутнє провели волинці день свого свята.

С. С-ка.

В Румунії.

— Офіс Нансена в Женеві видав Українському Допомоговому Комітету в Румунії позичку в сумі 1.500 шв. франків.

В Маньджу-Ті-Го.

— Союз Українських Емігрантів у Манджу-Ті-Го постановив відкрити п'ять відділів в районі Північно-Манджурської залізниці.

— Харбинська радіо-станція двічі передала в цьому році український програм: на свято Тараса Шевченка та 3-го червня — академію пам'яти Головного Отамана С. Петлюри, яку було влаштовано українськими орґанізаціями.

— Українські орґанізації в Харбіні влаштовують у жовтні місяці с. р. виставку української преси. Виставочний Комітет прохає експонати для цієї виставки надсилати на адресу «Маньджурського Вістника».

— В Харбіні відкрився відділ ніпонського т-ва «Сейгідан», яке ставить собі за мету боротьбу за правду та справедливість. Це товариство цікавиться також справами національного визволення поневолених народів та бореться активно з комунізмом.

В Харбіні є два відділи цього товариства — для маньджурів і для еміґрації. Останній відділ має приймати за членів українців, ґрузин, тюрко-татар і т. д. — представників народів, поневолених совітською Росією, крім москалів. Для праці серед москалів товариство має окремий відділ. (УПС)

В Китаю.

— Українська Громада в Тянтзіні на останніх загальних зборах обрала на голову Громади старого українського громадського діяча п. Хмелевського, на містоголову обрано п. Рибку, на секретаря — п. Дробязка.

Громада в Тянтзіні нараховує до 70 членів. Звернулася Громада до всіх Далеко-Східніх українських орґанізацій з пропозицією утворення центрального об'єднуючого орґану на Далекому Сході.

На сторінках японської ґазети російською мовою «Возрожденіе Азіи» Громада, через свого секретаря, веде енерґійну українську пропаґанду.

Українська Бібліотека ім. С. Петлюри в Парижі і українська еміграція.

На листовне запитання Ради Бібліотеки до Української Громади в Цумані в Польщі про долю підписного листа ч. 511 дістала Рада Бібліотеки од Цуманського Уповноваженого УЦК п. Олекси Танцюри з товариством відповідь, яку ми вважаємо за слушне подати до загального відома.

‹На ваш лист від 12.V. 34 щиро повідомляємо, що справа була так. Коли отримали від вас підписного листа ч. 511, то зібрав я аж... 7 зол., додав своїх 7, стало 14. Стали ми думати, що ми вам поможемо такою малою квотою? Хоч би 100-50 зол. Але зібрав хлопців, — почали радитися. В Цумані є нас до 20 душ еміґрантів. І порадили — варто й у себе мати якусь пам'ять на честь Головного Отамана. І постановили, щоб давати маленькі датки і у себе закласти аналоґичне культурне вогнище. І тепер — навіть не повірите, щоб тут на болотяному Поліссі за пару років розвинулася така хороша річ. Отримуємо 25 часописів лише українських. Маємо 636 томів книжок ріжного змісту (за винятком комуністичного).

Ми вам сердечно дякуємо, що ви нам підказали таку світлу ідею. По скінченні року всі журнали оправляємо, а книжки — зараз же по отриманні. Тут є всі числа ‹Тризуба» і ‹Дзвонів», Життя й Знання», і ‹Самосвіта», ‹Сільський Господарь» і ‹Кооперативна Республіка», ‹Рідна Школа» і ‹Рідна Мова»; я вписався в члени ‹Червоної Калини» у Львові, і дістаємо всі видання за половину ціни. Маємо видання Наукового Інституту Українського у Варшаві. Сталий зв'язок тримаємо з Т-вом ‹Просвіта» у Львові і туди ще винні 110 зол. Найбільше бажані й читаються у нас часописи: ‹Тризуб» і ‹Неділя». За це нас величають тут ‹проклятими фашистами». Ми твердо свідомі, що й вас там треба підтримати, але ми з боргів не можемо вилізти. Майже з кожною поштою отримуємо упімнення. Свій прапор визвольної боротьби високо тримаємо. Нехай на ввесь світ святиться ім'я і пам'ять Симона Петлюри. Ми, вояки, тут що-року 25 травня побожно схиляємо голови перед найвищою жертвою Головного Отамана на вівтар батьківщини і всіх поляглих за волю України.

Про ваше життя довідуємося з кожного числа ‹Тризуба».

З найкращим поважанням Олекса Танцюра (—), уповноважений УЦК в Польщі з товариством в Цумані.

З листів з Персії.

... Останнім часом збільшився перехід перської границі біженцями з совітського Туркестану. Це треба віднести на рахунок голоду. Між біженцями є й українці з Акмолінщини, Саратівщини і з самої України.

За короткий час прийшли з совітів до Персії до 40.000 осіб. Першу поміч їм подають перси, а особливо американці.

Заснування у Великому Князівстві Люксембурзькому Комітету допомоги голодним на Україні.

5 червня с. р. затверджено владою статут Українського Комітету допомоги голодним на Україні в Еші в Люксембурзі. До Комітету вже ввійшло 45 членів, в тому числі кільки визначних люксембуржців. Комітет випустив заклик до населення робити пожертви, і робить усе можливе, щоб освітлити в пресі становище України.

Адреса Комітету: Hilfskomitee für die Hungernden der Ukraine. E s c h a-Alzette, Alzettestrasse, 47. Gr. Duché de Luxembourg.

Підтримуйте акцію будови захоронки для українських дітей у Перемишлі.

До Головної Управи УЦК у Польщі на будову захоронки у Перемишлі для дітей українських еміґрантів поступило до 22 червня с. р. 369 зол. 11 ґр. Зазначені ґроші переслано п. д-ру Шкурату по призначенню. Значніші пожертви поступили від п. інж. Тищенка — 50 зол., п. М. Тимошка — 20 зол., та п. інж. Плюща — 10 зол.

До біографії О. М. Лазаревського.

Велика література вже існує про українського історика О. М. Лазаревського.

Останні спомини про О. М. Лазаревського дав у «Послѣднихъ Новостяхъ» (ч. 4570) російський професор В. Мякотин. В цих споминах помилково зазначено, ніби небіжчик Лазаревський по освіті був правник. В дійсності О. М. Лазаревський скінчив філологічний факультет Петербурзького університету, а в судовій службі опинився випадково, тоді, як почалася судова реформа 1864 р.

Дивна помилка, бо в Енциклопедичному Словнику про це написано правильно, а писав у Брокгауза той самий п. Мякотин. Отак пишеться «історія».

Що до історичної роботи О. Лазаревського, то в споминах В. Мякотина говориться, що небіжчик був лише аматором.

Гадаємо, що учневі слід було б трохи уважніше ставитися до свого вчителя, бо-ж сам В. О. Мякотин каже, що багато де-чому навчився він од небіжчика.

Бібліографія

— «Edouard Herriot. Au pays des merveilles ou la Russie en cinq jours». Dessins de Mad. Numéro spécial 3-5 (36-38) de la documentation anticommuniste CILACC.

«Міжнародній центр активної боротьби проти комунізму» видав невеличку, але надзвичайно вдалу книжечку, присвячену відомій подорожі п. Еріо до совітів, що її заголовок виписано вище. Книжку присвячено «добровільним сліпцям» — «тим, хто зробив подорож до СССР і хто збирається її зробити». Текст увесь складено з автентичних заяв високого подорожнього, з цитат із «Правди», телєґрам Гаваса. До них додано детальний маршрут з зазначенням годин, розподіленням кожного дня од Одеси через всю Україну до Ростова.

Силу книжки складають надзвичайно сильні і дотепні карикатури, що ілюструють кожне твердження. Це праця талановитого карикатуриста Mad'a. Живий рисунок, характерні постаті, страшна дійсність і гіркий сарказм складають убійче враження, справді «виставляючи в дійсному світлі головні етапи цієї славної подорожі».

Можна бути вдячним цій антикомуністичній орґанізації за видання книжечки, а рівно-ж і за дозвіл усім користуватися з права репродукції. Ми шкодуємо, що не можемо скористуватися з того дозволу і подати нашим читальникам хоч два-три зразки цих дотепних і гострих карикатур. Одсилаємо до самого видання.

Видання цієї книжечки тим більше на часі, що допіру вийшла присвячена його останній подорожі книжка самого п. Еріо — «Orient», що про неї в нас річ в иншому місці. «Едуард Еріо в країні чудес, або Росія в п'ять день», не зважаючи на невеликий розмір її, складає собою дуже цінний додаток до солідного тому вражінь «вельможного чужинця»: карикатури Mad'a — гідна ілюстрація до «Orient'у».

С. Ч.

— Hl. Ł. — Głód na Ukrainie i jego przyczyny. Nakładem Ukraińskiego Emigracyjnego Komitetu Pomocy głodnej Ukrainie. Warszawa, 1934.

Література про голод на Україні чужими мовами збільшилася польською книжечкою, що її видав Український Еміґраційний Комітет Помочі Голодним на Україні. Автор, п. Гл. Л., як видно, дуже добре ознайомлений із становищем на Україні, наводить низку страшних уривків з листів звідти, які малюють розпачливе становище населення, а далі спиняється на причинах самого голоду і дає докладний аналіз політики окупаційної влади, її господарювання, що до голоду привели, та того глибокого антаґонізму, який де-далі все сильніше проступає між поневоленою людністю, яка зостається вірною своїй нації, і зайдами. Спиняється на тій потайній, але систематичній і упертій боротьбі, яку ведуть з чужинцями у всіх галузях життя «петлюрівські елєменти». Він ува-

жає для окупантів «за найгрізнішу рису тої загадкової України те, що там не інтернаціоналізм має перемогу над націоналізмом, але навпаки—кольори жовтий і блакитній здобувають перевагу над червоним».

Слід би було подбати про переклад цього невеличкого, але змістовного нарису на якусь із західнє-европейських мов. С. Ч.

— Другий Річник Українського Економичного Бюра на рік 1934. Варшава. 1934. Щоб дати ліпше уявлення про другий річник Економичного Бюра, скажемо спочатку коротко, що в ньому є. Він складається з звичайного калєндаря, переднього слова українською і анґлійською мовами, статистичних таблиць розселення українського народу на підставі останніх науково-розроблених даних, статті про джерела до статистики української людности на всіх землях, статей з відомостями про українське життя в Анґлії, Франції, Америці, далі статті про народнє господарство в УССР, статті про нафтову промисловість в Східній Галичині, про соляну промисловість в Галичині, про сільське господарство на Україні, на Підкарпатті та инше, про українську кооперацію, про шляхи на Україні. Відділ «Покажчик української культури» дає відомості про кількість видань українською мовою, пресу, подає повний покажчик української преси в усіх країнах, дає реєстр українських культурних установ повсюди, і всякі инші дрібніші відомості. Всі титули покажчика дано крім української, ще й анґлійською мовою. В покажчику дано силу адрес українських установ, перелік співробітників, які так чи инакше взяли участь в складанні покажчика, і нарешті чимало оповісток про всякі установи і підприємства.

Подавши відомості про схему покажчика, перейдемо до критичного огляду його, оскільки дозволяє нам обмеженість місця. Почнемо з мінусів видання. В другому річнику подаються прекрасні статистичні таблиці і пояснюючі статті, подається цифрова картина економичного життя, говориться про шляхи поземні і водяні, але все це описово, без карти України. Для зручности такий інтересний справочник, як другий річник, мусів би мати такі карти України: фізичну, політичну, економичну і карту шляхів. Заведення анґлійського тексту в річникові треба вважати корисним для полегшення інформації чужинців, але аргументація заведення цього тексту, що це, мовляв, ідеться назустріч зденаціоналізованим землякам в Америці — жалюгідна.

Відділ народнього господарства починається ні з того, ні з сього статтею про п'ятилітній план і податкову політику 1933 року. Нам думається, що логічніше було б почати не з критики п'ятилітки, але з того, щоб дати поняття про економику України і її основні риси до революції, потім навести дані про сучасний стан, а вже на самім кінці не тільки подати критику п'ятилітки, але й взагалі вказати перспективи економичного розвитку української території. Бо-ж метою доброго справочника мусить бути не тільки заповняти голови читачів цифрами, але і прищіплювати їм певний і ясний погляд. Це особливо потрібно українцям, що в масі не знають ні історії своєї економики, ні законів її розвитку.

Це саме слід сказати і про відділ «Покажчик української культури». До нього само собою напрохується хоч маленька передмова про шляхи розвитку української культури.

Дуже не зашкодили б справочникові дані про природні багатства України, маршрути туризму на Україні, а особливо дані про кустарне виробництво на Україні, що і з погляду мистецького, і з погляду торговельного є значною статтею української економики. Ілюструвати згадані дані слід би було кількома ріжнокольоровими кліше нашого посуду, різбляного дерева, вишиванок і т. и.

З такими поправками і з трохи більшою систематичністю справоч-

ник, не стаючи енциклопедією чи підручником, набув би більшої вартости.

Що-до плюсів видання, то вони значні. Видання є дісно справочного розміру, видано акуратно, дешево, з любов'ю. Воно дає коротко силу важливіших даних, і то найновіших, масу адрес українських орґанізацій, підприємств. Складено його популярно і воно може стати незамінимим для пропаґанди знання про Україну і між своїми, і між чужинцями. Другий річник справочника мусів би бути настольною книжкою всякого письменного українця, що хоче і повинен оперувати точними даними на користь собі і своїй країні. І. Беївський.

— «Гуртуймося» ч. XI, неперіодичний журнал військово-громадської думки. Під редакцією інж. В. Филоновича та М. Битинського. Травень 1934. Прага. Ціна 3 фр.

Вийшов з друку ч. XI журналу «Гуртуймося». Номер присвячено пам'яті Головного Отамана С. Петлюри з приводу 8-ої річниці з дня його смерти.

Як завжди, читач знайде в журналі багато цікавого матеріялу. Набувати журнал можна через Управу Т-ва б. Вояків Армії УНР у Франції по ціні 3 фр. за примірник.

Листування Редакції.

— Вшпп. К. Мацієвичеві і М. Славінському. Прага. Одночасно висилаємо ґазету, яка може придатися, як матеріял.

— Вшп. Н. Лівицькій-Холодній. Варшава. Дякуємо. Приймаємо до відома.

— Вшп. Ст. Сіропол-кові. Прага. Спасибі. Дату взяли на увагу.

Зміст.

Париж, неділя, 1 липня 1934 року — ст. 1. І. Косенко. Шкідлива книга — ст. 2. І. Л. Лист із Варшави — ст. 5. Observator. З міжнародного життя — ст. 6. З преси — ст. 8. Хроніка — ст. 9-16.

ТРИЗУБ

тижневик політики, культури, громадського життя та мистецтва, заснований р. 1925 Вяч. Прокоповичем.

Передплата на другу половину 1934 року — від 1 липня — 40 фр., на три місяці — 20 фр., на один місяць—8 фр. Окреме число 2 фр.

У Парижі набувати в книгарні В. Поволоцького, 13 rue Bonaparte, Paris VI.

Закордоном журнал передплачувати й набувати можна у представників «Тризуба»: 1) В Канаді— W. Sikewich, P. O. Box 333 Toronto, Ontario, Canada 2) В Румунії — Dm. Herodot, Strada Delea Veche, 45. Bucarest. 3) В Чехословаччині — Прага: P. Filonovic. Horni Cernosice u Prahy, c. 107. Подєбради: п. інж. Бурачинський. Ukr. Hosp. Akademie, Podebrady. 4) В Польщі — J. Lipowecki, ul. Czerniakowska 204, m. 25, Warszawa, для грошевих переказів—пошт. рахунок 13.435 Warszawa, Jan Lipowecki. 5) В Спол. Штатах «Surma Book», 103 Av. A. New York, N. Y., U. S. A. 6) В Царьгороді: M. Zabello. Posta kuturu № 224. Beyoglu. Istamboul. Turquie. 7) В Бельгії — Georges Jakovliv, Ing. 61, rue de Dave, Jambes — Namur. Chèque Postal 234465.

Редакція і адміністрація: 42, rue Denfert-Rochereau, Paris-V
Tél. Danton 80-03.

Для переказів у Франції: «Le Trident», chéque postal 898.50, Paris.

Редаґує — **Комітет.** Адміністратор: **Іл. Косенко**

Le Gérant: M-me Perdrizet.

Imp. de Navarre, 5, r. des Gobelins, Paris (XIIIe)